

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy:

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNIT

PaedDr. PhDr. Andrea Šablová

**Najkrajšie klenoty Spiša
1. časť**

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: PaedDr. PhDr. Andrea Šablová

Kontakt na autora UZ: ZŠ sv. Michala, Školská 1,
Spišské Tomášovce

Názov: Najkrajšie klenoty Spiša 1, časť
regionálna geografia 6. ročník

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** PaedDr. Maroš Labuda

ISBN 978-80-565-0960-9

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah

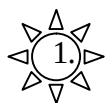
1. Stredoveké listiny	4
2. Život v stredovekom meste	10
3. Stredoveká Levoča	15
3.1 Biela pani	18
4. Majster Pavol z Levoče	21

Použité zdroje

1. Pracovný list Ľ Stredoveké listiny a knihy

Dopíj chýbajúce slová podľa významu:

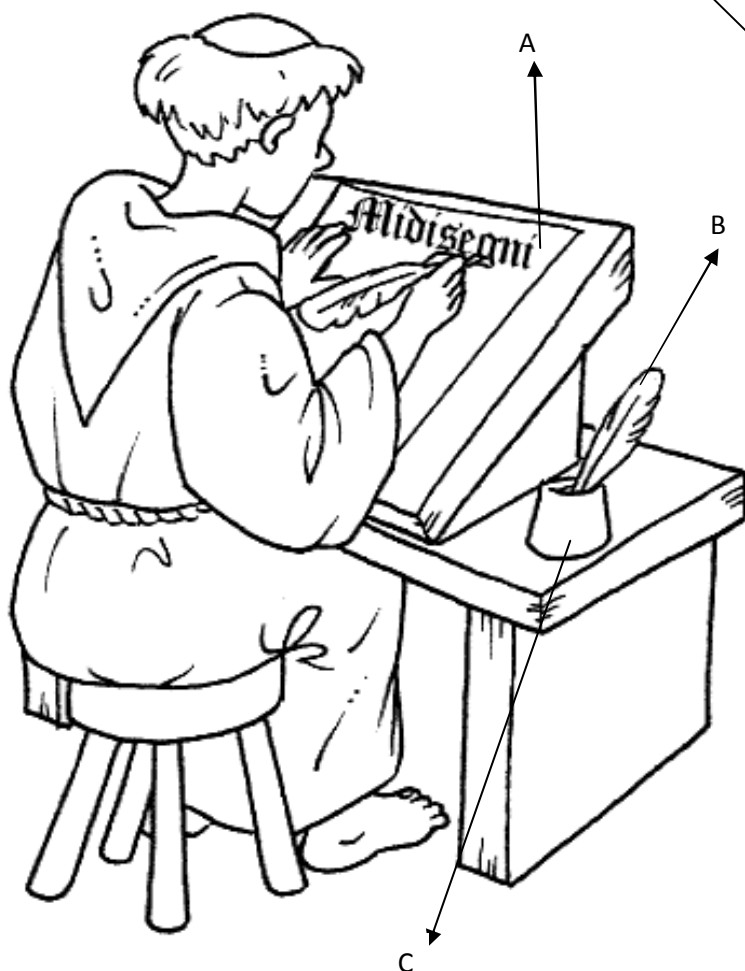
V minulosti boli kláštory a mnísi dôležití, pretože v kláštoroch uchovávali, mnísi vedeli, písali, poznali liek. Práve v stredoveku mali túto dôležitú funkciu Ľ udržiavali vzdelanosť Ľ ochraňovali knihy Ľ poklady uľenia. Opatrovali staré knihy, písali nové. Kláštorné opatrovali najmä knihy, ktoré súvisia s kresťanskou vierou: v prvom rade Bibliu a jej Ľasti. Knihy zdobili, výjavmi zo Ľivota kráľov a svätých.

Opíj ako sa v stredoveku písali knihy
a vymaľuj si mnícha Ľ pisára

Na obrázkoch oznaĽ
ornamenty a kresby

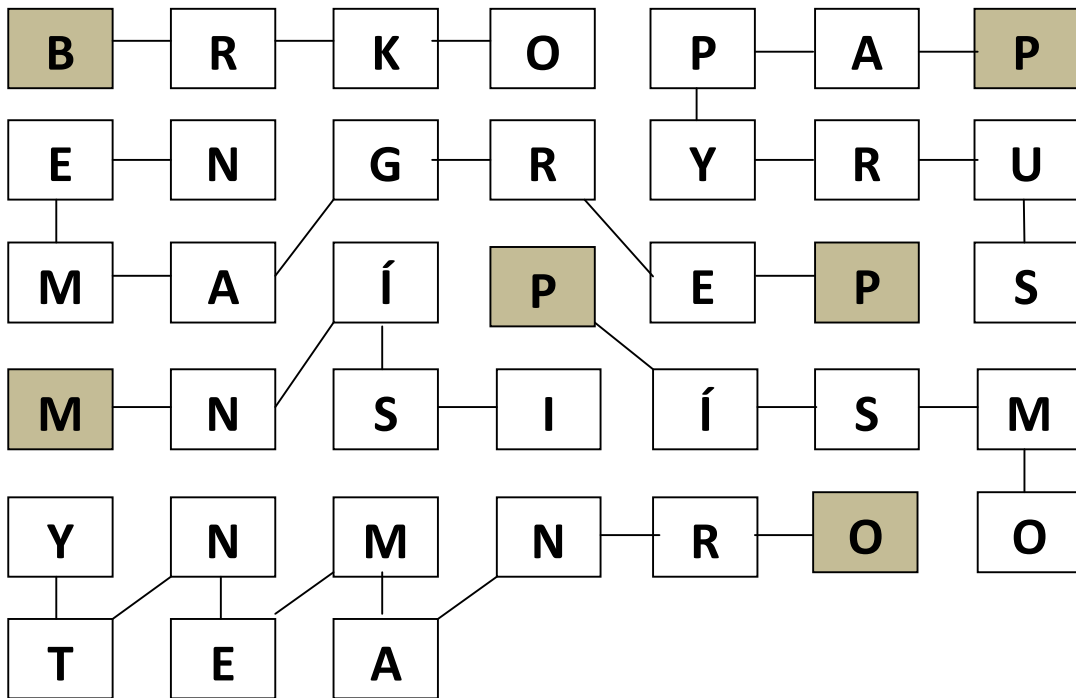

A - alebo

B -

C -

Vyrieď tajníľ ku, vypíď slová a z nájdených slov poskladaj vetu:

.....

.....

.....

.....

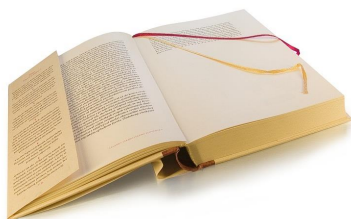
.....

.....

.....

Zakrúgľuj stredoveké knihy a napíľ ich typické ľrty:

.....

.....

.....

Usporiadaj materiál, na ktorý sa písalo v správnom poradí od najstargých:

pergamen

papier

hlinené
tabučky

kameř

papyrus

1., 2., 3.

4., 5.

VymaĽuj rovnakou farbou, Ľo spolu súvisí:

upravená koĽa zvierat

papyrus

hlina

pergamen

**narezaná a vysuĽená
rastlinka**

hlinené tabuĽky

**Zahraj sa na stredovekeĽo pisára a pokús sa napísaĽ kráĽovskú listinu
ozdobným písmom a doplĽ ju ornamentami.**

Pri práci budeĽ potrebovaĽ

HUSACIE BRKO, ATRAMENT, VÝKRES A3

- namoľ si brko do atramentu a napíľ ozdobné písmená textu

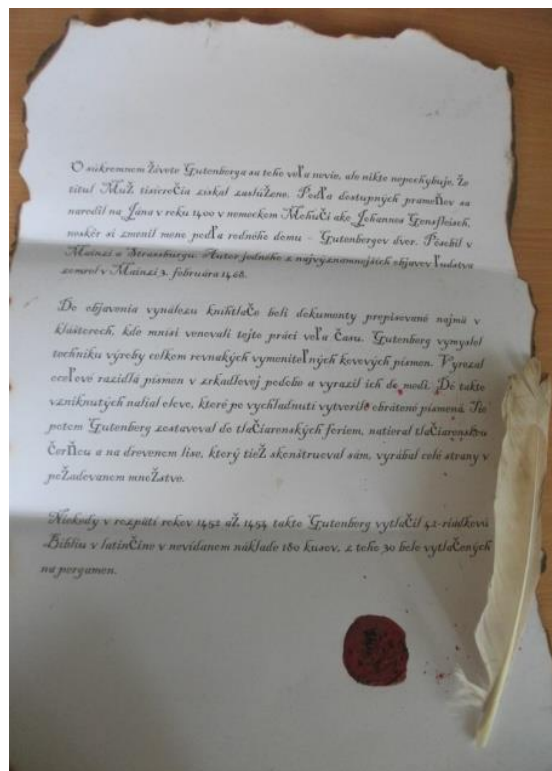
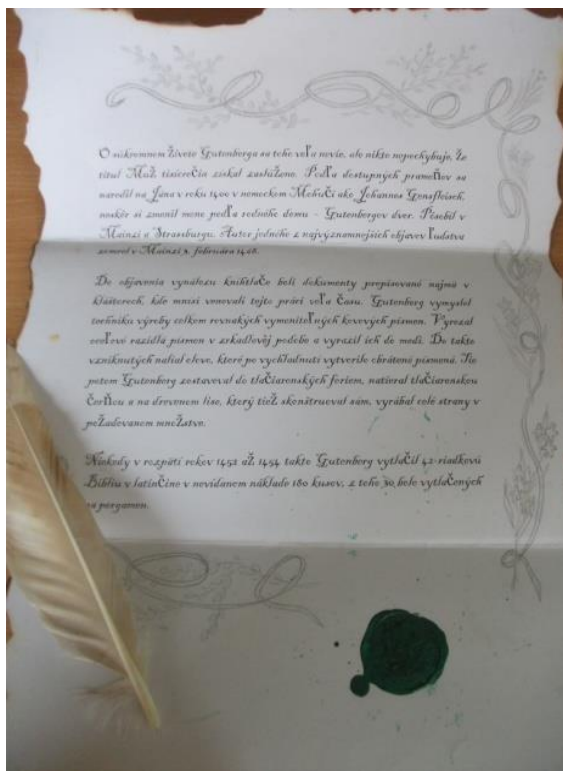

-kaľdá kráľovská listina bola ozdobená peľ aľou,

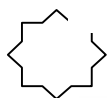
popros pani uľitečku aby ti pomohla nakvapkať roztopený vosk na listinu
a odtlač doľnejakú mincu

-kráčovské listiny sú hotové

2. Pracovný list – Život v stredovekom meste

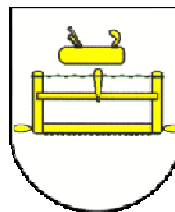
Dopíj k erbom správne remeslo:

.....

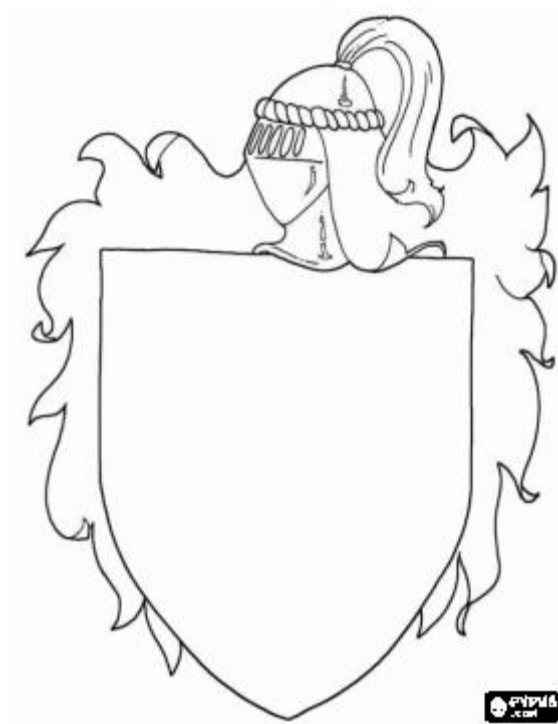
.....

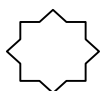

.....

Pokús sa nakresliť svoj rodinný erb a vysvetli ho spolužiakom

Rozdel' erby na šľachtické a remeselnícke:

- šľachtické **zakrúžkuj** modrou a remeselnícke fialovou farbou

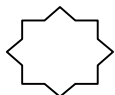

Pod ňím sa dajú rozoznať?

.....

.....

.....

Dopíšte, čo vyrábali

obuvník -

tesár -

hŕňač -

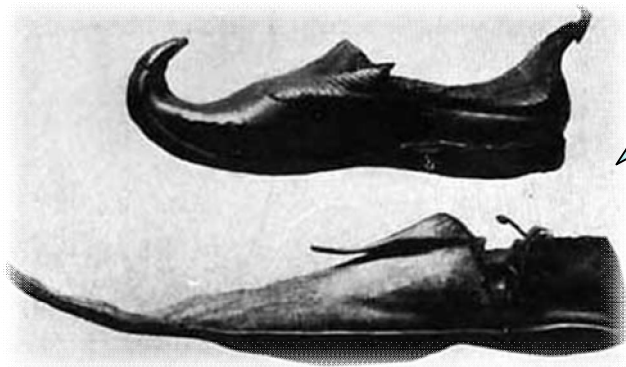
kraľ -

garbiar -

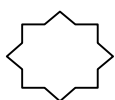
tkáč -

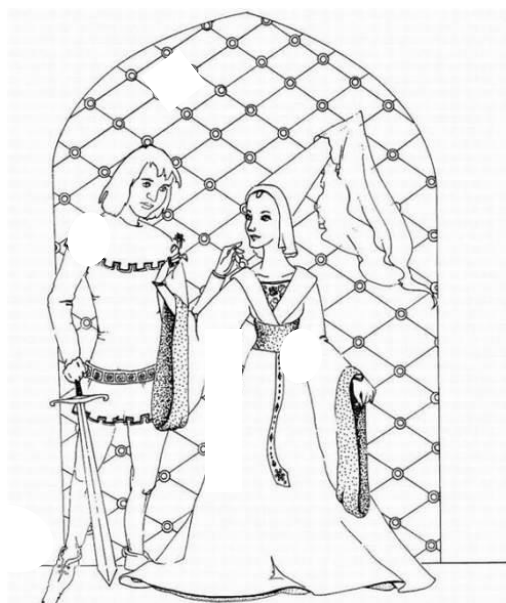
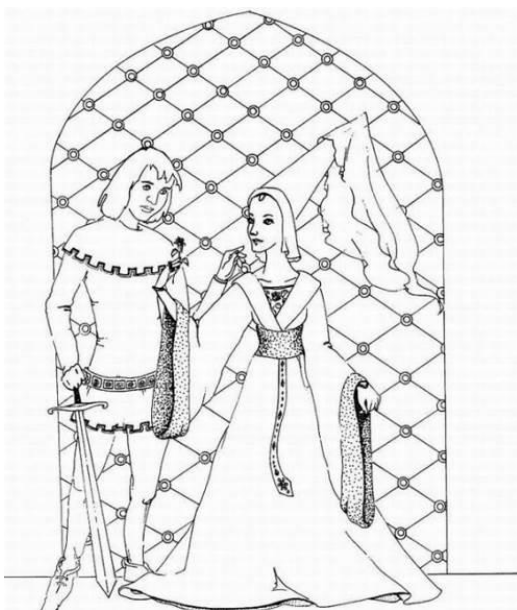
Do módy prichádzali krásne, no nie veľmi pohodlné topánky s dlhými špičkami. Aby sa v nich ľahšie chodilo, špičky topánok si dvorné dámy priväzovali šnúrkou ku kolenám.

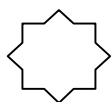
1

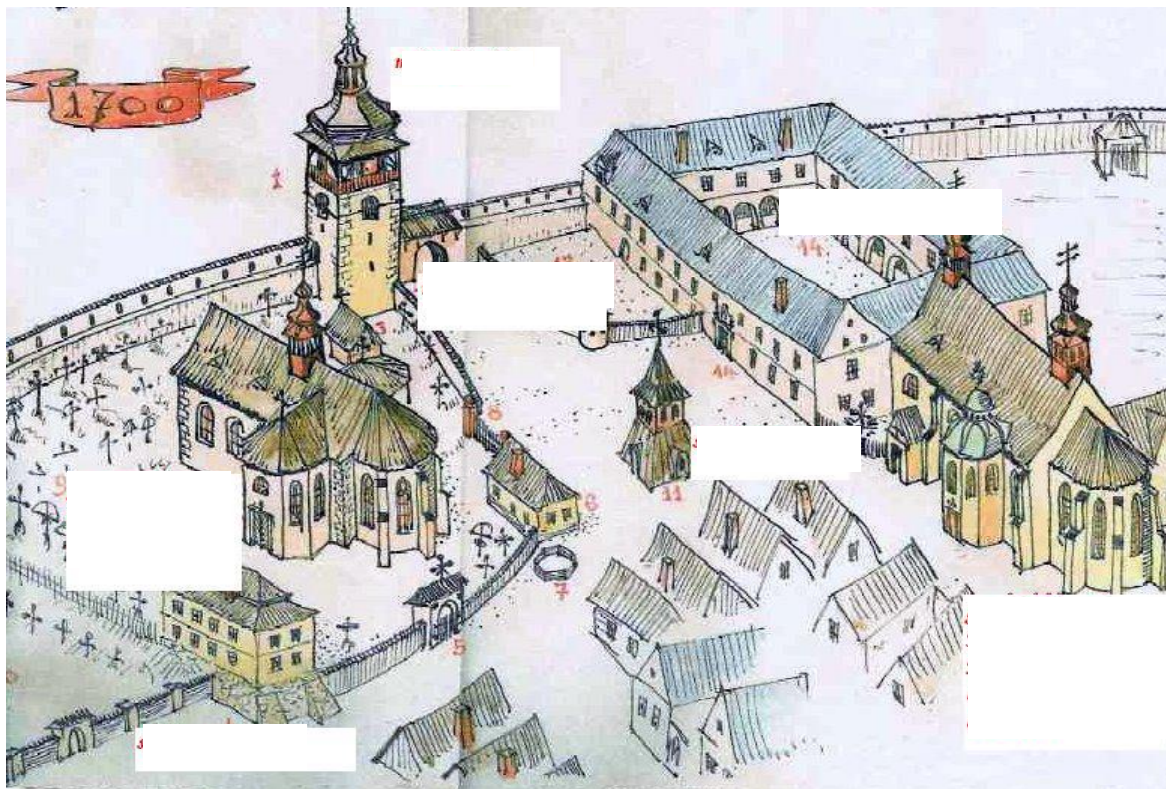
Porovnaj obrázky a nájdi 5 rozdielov

¹ GALISOVÁ, Natália: Stredoveký bulvár. In: Fífik, Bratislava, 2011, s. 28

Do obrázka stredovekého mesta označ: *kostol, vstupná brána, hradby, kláštor, zvonica, veža, knižnica.*

Dopíš, na čo slúžila v stredoveku:

Knižnica -

Zvonica -

Hradby -

Veža -

5.

Spoj čiarou postavy s miestom, kde mohli bývať.

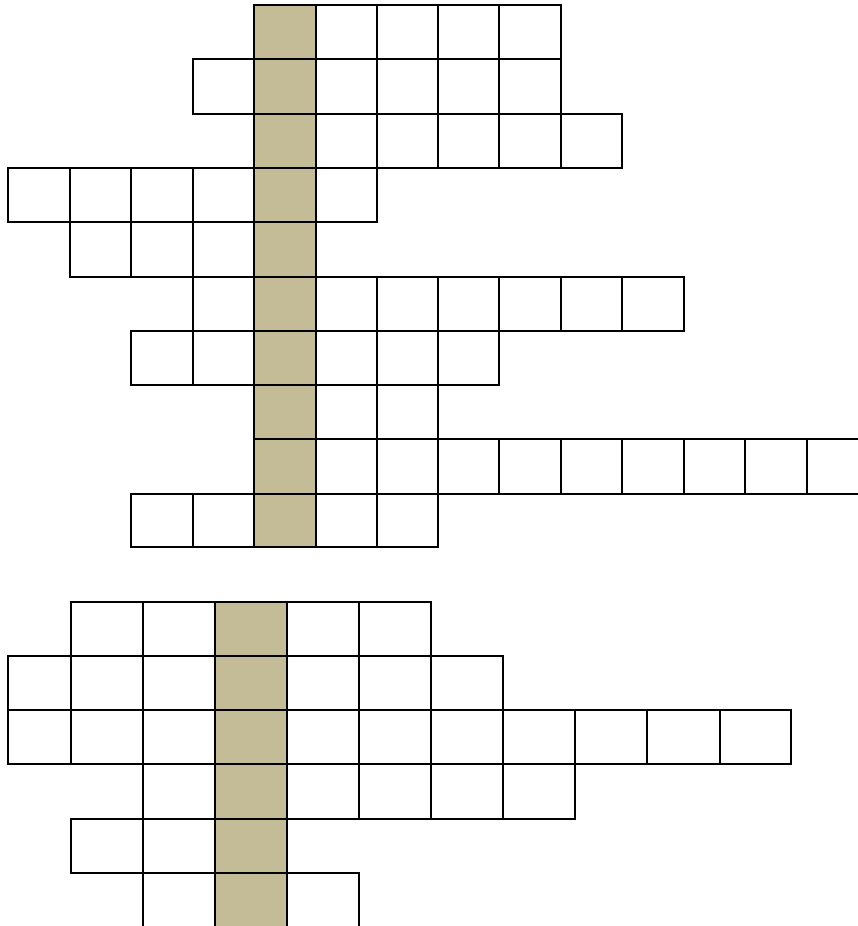
Vopred sme si pripravili drevený hrad, stredovekú dedinu a maketu kráča, rytiera, vojaka, sedliaka, kŕaza, zbojníka- vytvorili sme si stredovekú dedinu so sedliakmi, hrad s kráčom a rytiermi. Medzi domami bola kamenná cesta a za nimi poľí ka s kukuricou, obilím.

3. Pracovní list - Stredoveká Levoča

Doplň tajničku:

1. stred snej nej sústavy
2. tretí deň v týždni
3. muž v zbroji
4. prvé vývojové obdobie ľloveka
5. miesto, kde býval kráľ
6. vojak, ktorý dostával za službu plat (gold)
7. legenda o hrade
8. znak stredovekého mesta
9. mnísi, ktorí žili na Kláštore
10. kráľovské privilegium

11. biela pani - Korponaiová
12. pranier
13. kráľovské výsadné právo
14. chrám
15. zbraň rytiera
16. vykonávané opravy

K obrázkom dopíĎ názov:

.....

.....

.....

Do textu správne doplĎ slová

(Bela IV., kráĎovské, meĎa, Jakuba, radnica, 1249, privilĎgiá, skladu, mesto)

Prvá písomná zmienka o historickej LevoĎi pochádza z roku v listine kráĎa
V stredoveku dostala výsadný titul Ďslobodné
ň Za svoje nevídané zásluhy a sluĎbu jej kráĎ udelil dva významné práva -
 ģ 1. právo a 2. právo Na námestí sa
 hrdo týĎi renesanĎná a chrám sv., v ktorom sa nachádza
 najvyšĎí gotický oltár na svete.

NapíĎ si iniciáĎy svojho mena ozdobným písmom

A B C D E F G H I J K L M

N O P Q R S T U V W X Y Z

Na severnej strane radnice medzi oknami sa týčia dobové fresky, ktoré znázorňujú vlastnosti ľloveka, ktorý chcel byť zvolený za richtára.

Pokús sa rozlúštiť jednotlivé vlastnosti

SOSŕ RTIMED

ONSPTAROŕ

UTDOANŕ S

TVEŕ RZPOLSI

SVDILOVSRAPŕ

3.1 Pracovní list i Biela pani

1. Nájdi slová ukryté v osemsmerovke a vyrieš tajničku:

P	J	A	T	O	B	O	S
Ú	O	õ	Ú	L	T	U	S
O	V	V	I	S	K	A	P
T	O	K	E	O	O	R	L
U	S	M	P	S	S	Y	N
A	T	S	E	V	ş	O	O
A	Ł	O	V	E	L	S	N
N	A	M	O	D	O	E	E
E	S	N	A	O	A	L	S
V	I	R	O	K	N	O	O
Z	B	V	S	Á	O	K	O
O	R	N	A	M	E	N	T

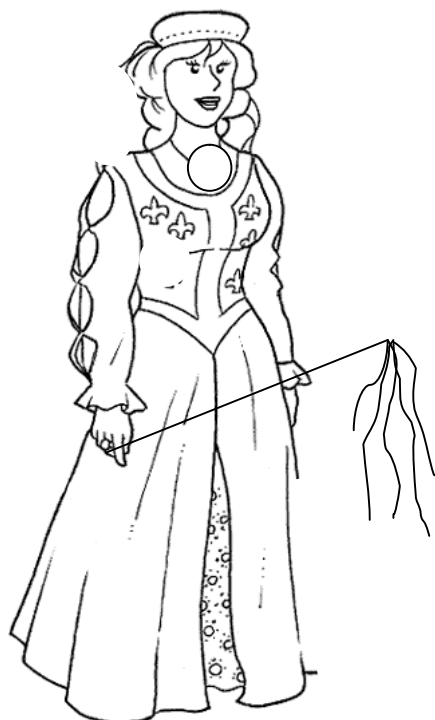
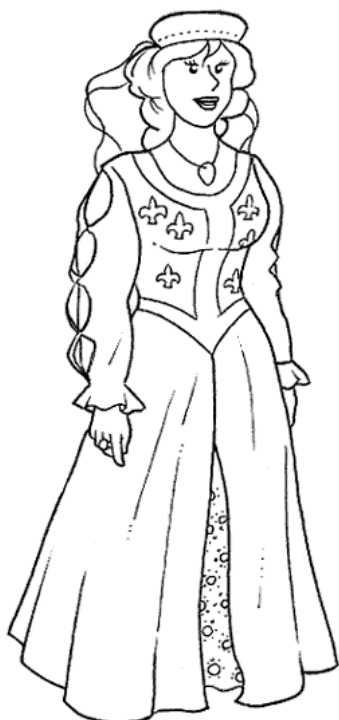
povesŠ, syn, okno, svedok, ornament, mesto, kosŠ, seno, LevoĽa, osa, vesta, ozvena, oko, obrad, kus, auto, koleso, les, dom, sobota, úŤ Ľ as, ovos, spln,

Ako sa volala vlastným menom levoĽská biela pani?

--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Nájdi 5 rozdielov

3. Prečítaj si povest o levočskej bielej pani a odpovedz na otázky

Juliana Géczyová - Korponayová sa narodila v grófskej rodine plukovníka telesnej stráže Imricha Thökölyho. Vydala sa do Levoče za hradného pána a cisárskeho kapitána. Kultivovaná dáma bola dobrou dcérou, vernou manželkou aj obetavou matkou. Odmietla odovzdať listy rebelov cisárskej moci, pretože sa snažila ochrániť rodinu. Dostala sa však do víru bojov za nezávislosť krajiny. Bola svedkom udalostí aj ich obeťou. Legenda hovorí, že z lásky ku kapitánovi nepriateľov, ukradla kľúč od mesta a otvorila tajnú chodbu, ktorou sa nepriatelia dostali do mesta. Juliana bola obvinená zo zrady a odsúdená na trest smrti.

Bola zatknutá a obvinená za vlastizradu a na hrade Ľervený Kameň uväznená. Celkove tri roky. Juliana bola poľas súdu uväznená v Rábe (Győr) v podzemnej kobke v budove radnice. Bola mučená vyviazaním tela na strop za ruky a zašáčením dolných končatín kamenným závažím. Od pálenia rozpálenou žehličkou jej sudcovia upustili. Poľas tortúry nepriznala nič, k čomu by sa už skôr nepriznala dobrovoľne. Na trhovisku v Rábe bola 25. septembra 1714 Juliana popravená. Verejne ju sľali mečom pripútanú k popravnému stĺpu a pochovali ešte v ten deň na neľalekom katedrálnom cintoríne (dnes už neexistuje). V zázname z 25. septembra 1714 sa spomína, že **Julianu sľali pred zrakom Ľuduň.**

Z najnovších bádání historikov vyplýva, že Juliana Korponayová bránu v obliehanej Levoči neotvorila. V skutočnosti len jej milenec Ľefan Andráši oznámenie a listy o predbežnom rokovaní o kapitulácii postúpil prostredníctvom nej obrancom Levoče. Mesto dobrovoľne kapitulovalo podľa dohody mestskej rady a cisárskeho generála Georga Löffelholza (1661-1719). Päť rokov po smrti, levočská mestská rada na čele s novým richtárom, vyhlásili Juliánu za nevinnú a odvtedy blúdi po levočských hradbách.²

odpovedz:

Aké vlastnosti mala Juliána?

Kto pustil nepriateľov do mesta?

Ako mučili bielu pani?

Akým spôsobom bola popravená?

Popravili ju v muľiarni?

² http://sk.wikipedia.org/wiki/Juliana_Korponayov%C3%A1-G%C3%A9czyov%C3%A1

4. Označ, vety, ktoré sú pravdivé (P) a ktoré nepravdivé (N)

Levoľ a bola v stredoveku slobodným kráľovským mestom

☐

Biela pani bola chudobná dievčina

☐

Kat uvrhol bielu pani do väzenia na 15 rokov

☐

Bielu pani vyhlásila mestská rada po smrti za nevinnú

☐

V erbe Levoľe sú 2 púgrosy

☐

5. Zisti, kde sa v súčasnosti nachádza portrét levočskej bielej pani (ako pomôcka Ti poslúžia tieto fotografie)

Portrét sa nachádza na v

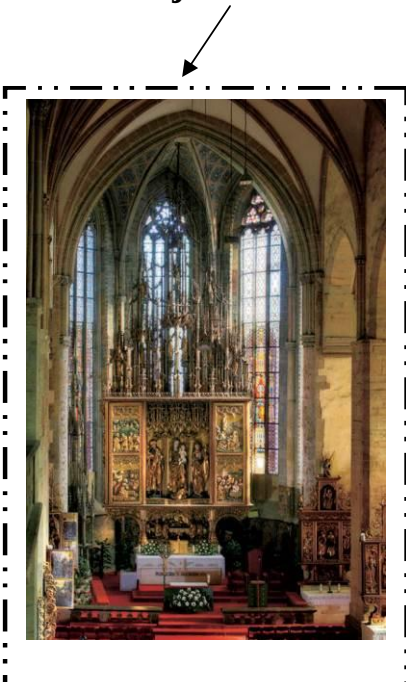
4. Pracovný list - Majster Pavol z Levoče

Nevieme kde sa narodil a nevieme ani odkiaľ prišiel, vieme len že po roku 1500 sa usadil v Levoči. Jeho priezvisko nie je známe, v kronikách ho nazývali alebo

V Levoči prežil minimálne tridsať rokov svojho života. Jeho pôsobnosť v tomto meste je doložená v rokoch 1506 - 1537. Oltár, ku ktorému sa vzťahujú písomné správy z r. 1508 - 1517, je **najvyšším neskorogotickým krídlovým oltárom na svete** (výška 18,62 m).³

Úloha: Nájdi na oltári miesto, kde je umiestnená posledná veľera.

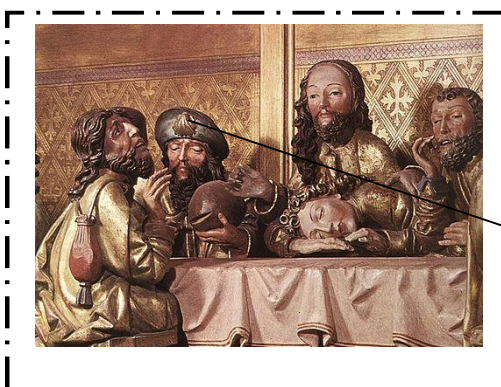

Doplňvetu:

Najznámejšou časťou oltára je súsobie s výjavom a sochami Madony, sv. Jána a sv. Jakuba.

historici predpokladajú, že vedľa sochy sv. Jakuba v súsoí je socha, ktorá znázorňuje podobu

apokalypsa (podľa muže na klobúku)

³ http://sk.wikipedia.org/wiki/Majster_Pavol_z_Levo%C4%8De

1. Podľa základných znakov dopíš mená apoštolov.

(pomôcka :sv. Jakub, sv. Pavol, Ježiš, Majster Pavol, Judáš)

2. Dopíš, kde bola použitá podoba madony z chrámu sv. Jakuba

3. Nájdi 5 rozdielov

4. Doplně vety:

Chrám sv. Jakuba v medzi najväčšie gotické na Slovensku. Okrem samotného chrámu Najdou národnou kultúrnou pamiatkou sú diela známeho stredovekého rezbára z Levoče. Najobdivovanejší je hlavný oltár, ktorý je súčasne najvyšším gotickým oltárom na svete. Oltár meria m. Obdivuhodné sú sochy Ježiša a apoštolov pri, medzi ktorými je znázornená pravdepodobne aj podoba Majstra Pavla.

5. Vystrihni si a poskladaj puzzle. Zisti, čo sa skrýva na obrázku.

Zdroje:

- MAKIČOVÁ, A.(2013): Regionálna výchova v primárnom vzdelávaní. ; [online: 5.4.2014].
Dostupné na http://www.mpc-edu.sk/library/files/makisova1_web.pdf
- <http://www.oocities.org/thetropics/lagoon/1814/remesla.html>
- http://www.jevicko.net/farnost/images/Jevicko1700-J_esk_.JPG
- <http://tetryblog.sk/wp-content/uploads/2010/11/levoca-unesco.gif>
- GALISOVÁ, Natália (2011): Stredoveký bulvár. In: Fifík, Bratislava, 2011, s. 28
- <http://fotky.sme.sk/fotka/222028/historicka-radnica-v-levoci>
- <http://sabuchova.blog.sme.sk/c/161473/Kto-strasi-v-nasich-hradoch-3.html>
- <http://www.sashe.sk/Teteta/journal/ako-pisat-na-darceky>
- <http://www.mysticshop.sk/magazin/povesti-pribehy-a-legendy/o-bielej-panej/>
- <http://www.midisegni.it/storia/disegni/medFrate.gif>
- http://sk.wikipedia.org/wiki/Juliana_Korponaiov%C3%A1-G%C3%A9ciov%C3%A1
- http://www.muzeum.sk/?obj=muzeum&ix=spism_gal
- [http://slovakia.travel/snm-spisske-muzeum-v-levoci#prettyPhoto\[gallery128\]/1/](http://slovakia.travel/snm-spisske-muzeum-v-levoci#prettyPhoto[gallery128]/1/)
- <http://www.obecbobrov.sk/index.php?page=symboly-obce>
- <http://www.darkelf.sk/?lang=2>
- <http://images1.onlineslovensko.sk/customers/9.jpg>
- <http://www.slovenske-zaujímavosti.estranky.sk/clanky/hrady-a-zamky-slovenska.html>
- http://sk.wikipedia.org/wiki/Majster_Pavol_z_Levo%C4%8De
- <http://www.cas.sk/clanok/252838/odhalenie-doteraz-neznamej-podobizne-majster-pavol-sa-ukryl-medzi-apostolov.html>
- <http://numismondo.net/pm/svk/svkP.New100Korun5.11.2004CAT.jpg>
- <http://pamiatky.custodea.com/images/spu/3/image/3478.jpg>
- <http://www.cas.sk/galeria/343599/odhalenie-doteraz-neznamej-podobizne-majster-pavol-sa-ukryl-medzi-apostolov?foto=1>
- http://sk.wikipedia.org/wiki/S%C3%BAbor:Levoca_main_square_07.jpg
- http://sk.wikipedia.org/wiki/S%C3%BAbor:Frans_Hals_022.jpg